ជំពូក ១

ការយល់ដឹង អំពីគុណភាពអប់រំ

- គុណភាពគឺស្ថិតក្នុងបេះដូងរបស់ការអប់រំសំរាប់ទាំងអស់គ្នា
- រកចំណុចរួមមួយ : ការអភិវឌ្ឍពុទ្ធិ បំណិន និងជំនាញច្នៃប្រឌិត
- កំណើនឡើងអំពីការប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រយកសិទ្ធិមនុស្សជាមូលដ្ឋាន
- មរតកបានពីប្រពៃណីអប់រំ
- សេចក្តីណែនាំអំពីវិសាលភាពទាំង ៥ យ៉ាង

ទោះបីជាសិទ្ធិទទួលការអប់រំបានលើកឡើង និងបញ្ជាក់ម្តងហើយម្តងទៀតនៅក្នុងព្រឹត្តិការណ៍ជាច្រើនចាប់តាំងពីសេចក្តីថ្លែងការណ៍សកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សបានអនុម័តជាផ្លូវការឆ្នាំ ១៩៤៨ ក៏ដោយ ក៏ច្បាប់អន្តរជាតិជាច្រើនទៀតស្ថិតក្នុងសភាពស្ងៀមស្ងាត់មិននិយាយអំពីគុណវិស័យនៃការរៀនសូត្ររបស់សិស្សដែរ។ ក្នុងពេលថ្មីៗនេះ សេចក្តីថ្លែងការណ៍សហស្សវត្សរ៍អង្គការសហប្រជាជាតិដែលបានអនុម័តកាលពីឆ្នាំ ២០០០ បានចែងថា កុមារគ្រប់រូបនឹងមានឱកាស និងសមត្ថភាពរៀនចប់បឋមសិក្សានៅមុន ឬត្រឹមឆ្នាំ ២០១៥ ប៉ុន្តែសេចក្តីថ្លែងការណ៍នោះមិនបាននិយាយអ្វីទាក់ទងនឹងគុណភាពអប់រំទេ។

ការសម្រេចសកលកម្មនៃការចូលរៀនអាស្រ័យទាំងស្រុងលើការធានាឲ្យមានគុណភាពអប់រំ។ **តើសិស្សទទួលបានការបង្រៀនបានល្អឬទេ? តើសិស្សរៀនបានប៉ុន្មាន?** ពិតជាមានឥទ្ធិពលលើការចូលរៀនរបស់សិស្ស ទាំងរយៈពេលរៀន និងទម្លាប់ចូលរៀនរបស់សិស្ស។ មាតាបិតាតែងវាយតម្លៃអំពីគុណភាពសាលារៀននៅពេលមាតាបិតាវិនិយោគធនធានសំរាប់ការអប់រំកូននៅសាលា។ មនុស្សទូទៅនៅលើសកលលោករំពឹងថា ការរៀនសូត្រនៅសាលាពិតជាជួយកុមារឲ្យអភិវឌ្ឍពុទ្ធិ បំណិន និងជំនាញ តម្លៃ សីលធម៌ និងឥរិយាបថសំរាប់យកទៅប្រើក្នុងជីវិតប្រចាំថ្ងៃ ហើយសំរាប់ប្រែក្លាយខ្លួនជាពលរដ្ឋសកម្ម និងទទួលខុសត្រូវ។

សេចក្តីថ្លែងការណ៍សកលលោកស្តីពីការអប់រំសំរាប់ទាំងអស់គ្នា (១៩៩០) និងក្របខ័ណ្ឌសកម្មភាពក្រុងដាកា (២០០០)– សេចក្តីថ្លែងការណ៍ដ៏ថ្មីបំផុតពីរនេះរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិយកចិត្តទុកដាក់ខ្លាំងលើការអប់រំ – ទទួលស្គាល់គុណភាពថា ជាលក្ខខណ្ឌទីមួយសំរាប់ធានាសម្រេចការអប់រំសំរាប់ទាំងអស់គ្នា។ ក្របខ័ណ្ឌសកម្មភាពក្រុងដាកាប្រកាសថា គុណភាពគឺជា "បេះដូងរបស់អប់រំ"។ គោលដៅទី ២ សន្យាឲ្យប្រទេសទាំងអស់ផ្តល់ការអប់រំបឋមសិក្សា "ប្រកបដោយគុណភាពល្អ"។ គោលដៅទី ៦ សង្កត់ធ្ងន់អំពីការប្តេជ្ញាក្នុងការលើកកំពស់

© Radu Sigheti/REUTERS

ស្នាមញញឹមក្នុងក្តីសង្ឃឹមជាថ្មីនៅអាហ្វហ្កានីស្ថាន

គុណភាព អប់រំក្នុងគ្រប់ទិដ្ឋភាពទាំងអស់ ហើយធានាឲ្យមានឧត្តមភាពសំរាប់ទាំងអស់គ្នា។ ដូច្នេះ លទ្ធផលចុងក្រោយគឺគ្រប់គ្នានឹងទទួលបានលទ្ធផល និងផលប្រយោជន៍ពីការសិក្សាទាំងអស់គ្នា តាមរយៈជំនាញអក្ខរកម្ម លេខនព្វន្ធ ជំនាញ និងបំណិនជីវិត។

ការស្រាវជ្រាវរកគោលការណ៍រួម

ថ្វីបើសារៈសំខាន់នៃគុណភាពត្រូវបានទទួលស្គាល់កាន់តែច្រើនឡើងក៏ដោយ ក៏អត្ថន័យនៃគុណភាពមិនទាន់បានឯកភាពគ្នាជារួមក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែងដែរ។ ក្នុងន័យនេះ មានគោលការណ៍ពីរដែលអាចយកមកប្រើដើម្បីកំណត់និយមន័យរបស់គុណភាពអប់រំ។ គោលការណ៍ទី ១ កំណត់អំពីការអភិវឌ្ឍពុទ្ធិរបស់អ្នកសិក្សាដែលជាគោលដៅចំបងរបស់ប្រព័ន្ធអប់រំ។ គោលការណ៍ទី ១ ចាត់ទុកថា បើសម្រេចគោលដៅនេះគឺសម្រេចសូចនាករណ៍មួយរបស់គុណភាព។ គោលការណ៍ទី២ សង្កត់ធ្ងន់លើតួនាទីរបស់អប់រំក្នុងការលើកកំពស់តម្លៃ និងអភិវឌ្ឍជំនាញច្នៃប្រឌិតដែលពិបាកវាយតម្លៃលើលទ្ធផលចុងក្រោយ។

ច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីជំនឿដែលថា កុមារគ្រប់រូបអាចអភិវឌ្ឍពុទ្ធិ និងជំនាញឲ្យតែស្ថិតក្នុងបរិយាកាសរៀនសូត្រត្រឹមត្រូវ

ចំណុចរួមមួយបានរកឃើញនៅក្នុងគោលដៅដែលមានបំណងពិភាក្សាអំពីគុណភាព។ ការគោរពសិទ្ធិរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗ ពង្រីកឱកាសចូលរៀន និងលទ្ធផលសិក្សារបស់សិស្សឲ្យមានសមធម៌ និងកែប្រែខ្លឹមសារអប់រំឲ្យស្របតាមតម្រូវការជាក់ស្តែងក្នុងជីវភាពរស់នៅរបស់សិស្ស។ ច្បាប់សិទ្ធិមនុស្ស (អានប្រអប់ខាងក្រោម) និយាយសង្កត់ធ្ងន់អំពីឱកាសទទួលការអប់រំ និងសមភាពនៃលទ្ធផលរៀនសូត្ររបស់សិស្ស។ ប្រអប់នេះឆ្លុះបញ្ចាំង និងវិភាគអំពីជំនឿមួយដែលថា កុមារទាំងអស់អាចអភិវឌ្ឍពុទ្ធិ និងជំនាញមូលដ្ឋាន ឲ្យតែស្ថិតក្នុងបរិយាកាសរៀនសូត្រត្រឹមត្រូវ និងជំនឿមួយទៀតដែលថា បើសិស្សណាមិនបានអភិវឌ្ឍពុទ្ធិ និងជំនាញមូលដ្ឋាន នោះមានន័យថា ផ្នែកណាមួយនៃប្រព័ន្ធអប់រំពិតជាទន់ខ្សោយ។ ការវិភាគបង្ហាញថា ភាពក្រីក្រ ការរស់នៅតាមតំបន់ជនបទ និងការរើសអើងយេនឌ័រនៅតែជាឧបសគ្គរារាំងដល់ការចូលរៀន និងលទ្ធផលសិក្សារបស់សិស្ស ហើយបង្ហាញទៀតថា គុណភាពបង្រៀនអន់ខ្សោយក៏ជាប្រភពបង្កឲ្យមានវិសមភាពផងដែរ។

ច្បាប់អន្តរជាតិស្តីពីគុណភាព

កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងសិទ្ធិវប្បធម៌ក៏មានបំណងឆ្លើយតបនឹងគោលការណ៍សមធម៌ ដោយលើកឡើងច្បាស់អំពីការទទួលខុសត្រូវរបស់រដ្ឋាភិបាលដើម្បីធានាថា កុមារគ្រប់រូបមានឱកាសទទួលការអប់រំប្រកបដោយគុណភាព។ នៅប្រទេសប្រេស៊ីល កូស្តារីកា និងភីលីពីន បញ្ញត្តិក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញធានាថា ថវិកាមួយភាគរយត្រូវទំលាក់ឲ្យវិស័យអប់រំ ជាការឆ្លើយតបនឹងតម្រូវការរបស់កតិកាសញ្ញានេះ។

អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (១៩៩០) ក្នុងមាត្រា ២៩ បានចែងយ៉ាងច្បាស់អំពីកិច្ចសន្យាទាក់ទងនឹងគោលដៅអប់រំ ដែលក្នុងនោះនិយាយសង្កត់ធ្ងន់អំពីខ្លឹមសារ និងគុណភាពអប់រំ។ មាត្រានេះក៏បញ្ជាក់បន្ថែមទៀតថា ការអប់រំគួរអនុញ្ញាតឲ្យកុមារទាំងអស់មានសមត្ថភាពសម្រេចសក្តានុភាពរបស់ខ្លួនក្នុងការអភិវឌ្ឍពុទ្ធិ តម្លៃ សីលធម៌ បំណិន និងជំនាញច្នៃប្រឌិត។

ក្នុងពេលថ្មីៗនេះ សកលភាវូបនីយកម្មបានជួយដឹកនាំរដ្ឋាភិបាលជាច្រើនឲ្យវិភាគ និងស្វែងយល់អំពីជំនាញ និងបំណិនដែលពលរដ្ឋត្រូវការដើម្បីអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចរបស់ប្រទេស។

ប្រវត្តិសាស្ត្រ

វិធីជាច្រើនទាក់ទងនឹងគុណភាពមានប្រវត្តិខុសៗគ្នា។ ដូចទស្សនៈវិទូ Locke and Rousseau បានរកឃើញថា គុណភាពជាប្រពៃណីរបស់មនុស្សជាតិ ហើយចាត់ទុកធម្មជាតិរបស់មនុស្សជាកត្តាល្អលើសគេ។ ទស្សនៈនេះមានន័យថា មនុស្សទាំងអស់កើតមកគឺស្មើគ្នាទាំងអស់ វិសមភាពបានកើតឡើងដោយសារផលិតផលរបស់ស្ថានភាពមិនល្អ ហើយមានន័យទៀតថា មនុស្សគ្រប់រូបមានតួនាទីដឹកនាំមួយក្នុងការកំណត់និយមន័យនៃកំណើតសមភាពនិងវិសមភាពនេះ។ គោលការណ៍នេះជ្រួតជ្រាបដល់ផ្នត់គំនិតរបស់អ្នកអប់រំជាច្រើនអ្នក។ ជាពិសេស James Dewey និង Jean Piaget មានឥទ្ធិពលក្នុងការស្វែងរកការគាំទ្រអំពីតួនាទីរបស់កុមារក្នុងវិធីសាស្ត្ររៀនបែបសកម្ម និងបែបចូលរួម ហើយបញ្ជាក់អំពីវិធីនានាដែលសិស្សអាចរៀនដើម្បីបង្កើតអត្ថន័យ និងស្វែងយល់ដោយខ្លួនឯង។

ទ្រឹស្តីឥរិយានិយមបានដឹកនាំអ្នកអប់រំនិយមឲ្យដើរបញ្ច្រាស់ទិស។ ទ្រឹស្តីនោះមានឥទ្ធិពលខ្លាំងលើកំណែទម្រង់អប់រំក្នុងពាក់កណ្តាលសតវត្សរ៍ទី២១។ គោលការណ៍ចំបងគឺថា ឥរិយាបថរបស់មនុស្សអាចកែប្រែបាន អាចទស្សន៍ទាយបាន និងអាចគ្រប់គ្រងបានតាមរយៈការផ្តល់រង្វាន់ និងចម្លើយតប (ឧ. តេស្ត និងការប្រលង)។ ទោះជាអ្នកអប់រំមួយចំនួនទទួលស្គាល់នូវទ្រឹស្តីរបស់អ្នកឥរិយាបថនិយមក៏ដោយ ក៏ការអនុវត្តជាក់ស្តែងបានធ្វើឡើងនៅប្រទេសជាច្រើនក្នុងកម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលគ្រូក្នុងកម្មវិធីសិក្សា និងការបង្រៀនជាក់ស្តែងរបស់គ្រូក្នុងថ្នាក់រៀន។

រយៈពេលជិតមួយភាគបួននៃសតវត្សរ៍ទី ២១ គេឃើញមានការទិតៀនលើទ្រឹស្តីទាំងពីរ។ សង្គមវិទូធ្វើការនៅតាមសាលាមួយចំនួនចាត់ទុក ការអប់រំជាយន្តការគន្លឹះធានាឲ្យមានវិសមភាពក្នុងសង្គម។ សង្គមវិទូទាំងនោះបានចោទជាសំណួរថា តើការរីកដុះដាលការរៀនសូត្រតាមសាលាកាន់តែច្រើន និងទូទៅជាសកលនឹងជួយធានាឲ្យមានការអភិវឌ្ឍសក្តានុភាពរបស់អ្នករៀនប្រកបដោយសមភាពដែរឬទេ? អ្នក ទាំងនោះតែងចាត់ទុកការអប់រំល្អជាសក្តានុភាពដើម្បីធានាឲ្យមានការកែប្រែសង្គម។

កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងដើម្បីបណ្តុះគំនិតអំពីតួនាទីរបស់ការអប់រំកើតចេញពីការពិតដែលបានកើតឡើងក្នុងប្រទេសដែលមានប្រាក់ចំណូលទាប ព្រោះការអប់រំជាកេរដំណែលសល់ពីអនានិគម។ អ្នកប្រឆាំងនឹងគំនិតបែបនេះមាន Ghandhi ហើយក្រោយមកទៀតគឺ Nyerere នៅសាធារណៈរដ្ឋសហព័ន្ធតាន់ហ្សាន់ញ៉ា។ អ្នកទាំងពីរដាក់សំណើរថា ប្រព័ន្ធអប់រំគួរ តាមលក្ខណៈវប្បធម៌ យកចិត្តទុកដាក់លើភាពស្វ័យម្ចាស់ការ សមធម៌ និងការងារតាមជនបទ។

គំនិតទាំងនេះមាននៅក្នុងការអប់រំមនុស្សចាស់។ អ្នកនិពន្ធមួយចំនួនចាត់ទុកបទពិសោធន៍របស់មនុស្សចាស់ជាប្រភពសំរាប់ការរៀនសូត្រ។ អ្នកនិពន្ធខ្លះទៀតចាត់ការអនុវត្តការអប់រំមនុស្សចាស់ជាទិសដៅឈានទៅកែប្រែស្ថានភាពសង្គម វប្បធម៌ នយោបាយ និងប្រវត្តិសាស្ត្រ។

ធ្វើផែនទីគុណភាព

តើគុណភាពអាចសិក្សាបានយ៉ាងដូចម្តេចតាមវិធី និងទ្រឹស្តីផ្សេងៗគ្នាខាងលើ? វិធីមួយគឺត្រូវវិលត្រលប់ទៅរកទ្រឹស្តីមូលដ្ឋានសិន : គោលបំណងនៃការអភិវឌ្ឍពុទ្ធិ និងតម្លៃគុណធម៌ ឥរិយាបថ និងបំណិនគឺជាគោលដៅចំបងរបស់ប្រព័ន្ធអប់រំ។ ការសិក្សាស្វែងយល់លំអិតអំពីប្រព័ន្ធអប់រំ និងស្វែងយល់ថាតើប្រព័ន្ធអប់រំអាចផ្តល់ផែនទីដ៏មានប្រយោជន៍មួយដើម្បីស្វែងយល់ តាមដាន និងលើកកំពស់គុណភាពដោយរបៀបណា?

ក្របខ័ណ្ឌនេះ (អានក្រាហ្វ ១.១) ពិចារណាលើចំណុចសំខាន់ប្រាំ ដែលមានឥទ្ធិពលលើគុណភាព។ ក្របខ័ណ្ឌនេះជាចក្ខុវិស័យលំអិតមួយ និយាយ លំអិតអំពីឱកាសចូលរៀន សកម្មភាពរៀន និងបង្រៀន និង លទ្ធផលសិក្សារបស់សិស្ស។

ក្រាហ្វ ១.១ ក្របខ័ណ្ឌសកម្មភាពដើម្បីស្វែងយល់អំពីគុណភាពអប់រំ

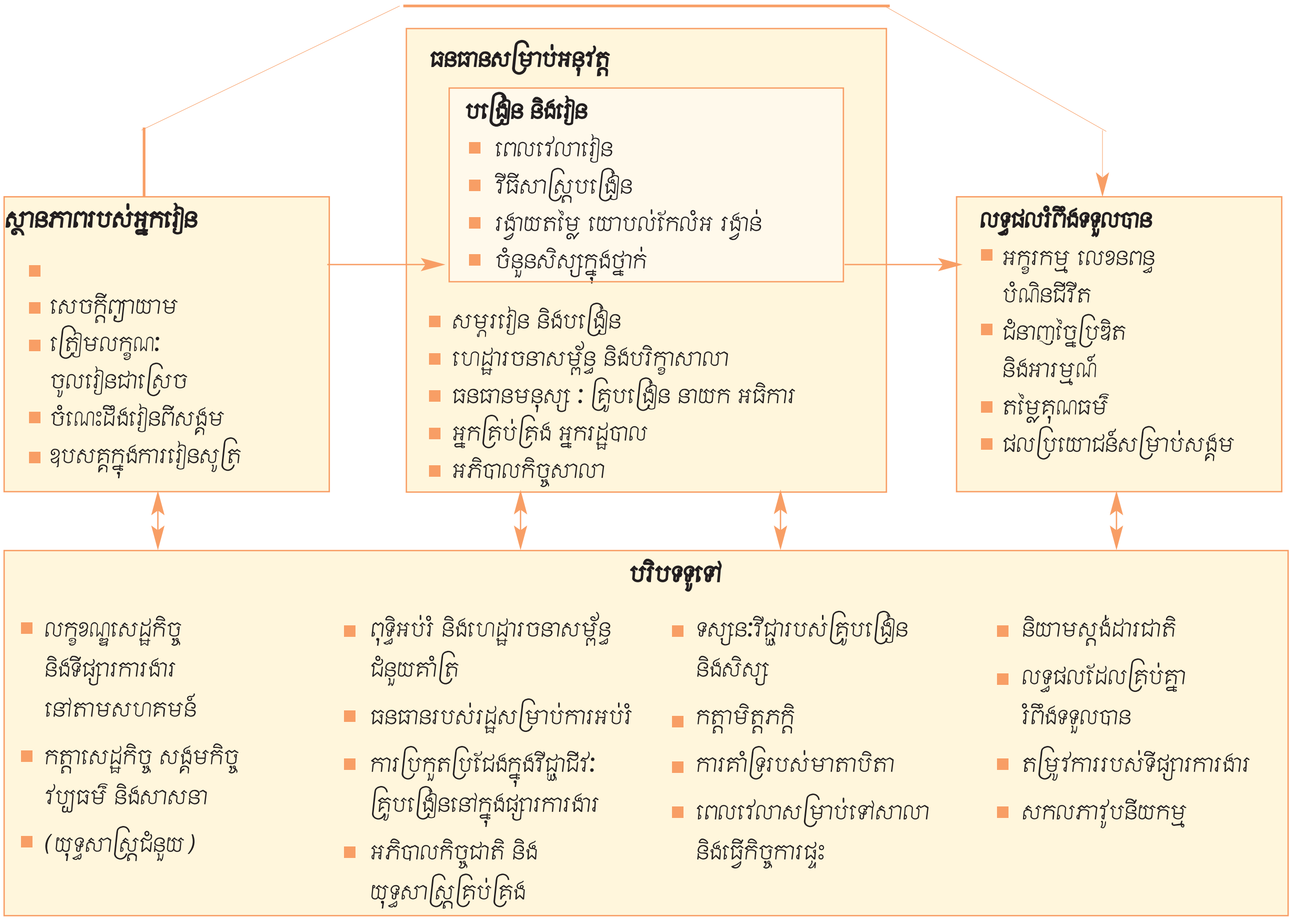

ស្ថានភាពរបស់អ្នករៀន : អ្នករៀនមិនមកថ្នាក់រៀនក្នុងស្ថានភាពសង្គម និងសេដ្ឋកិច្ចដូចគ្នាទេ។ ស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច យេនឌ័រ ពិការភាព ជាតិសាសន៍ ជនជាតិភាគតិច មេរោគអេដស៍/ជំងឺអេដស៍ និងស្ថានភាពត្រូវការជំនួយបន្ទាន់ ដូចជាក្នុងស្ថានភាពជម្លោះ និងគ្រោះធម្មជាតិសុទ្ធតែរួមចំណែកបង្កើតវិសមភាព ដែលទាំងនេះជាកត្តាសម្រាប់យកមកពិចារណាដើម្បីលើកកំពស់គុណភាព។ ផលប្រយោជន៍ដែលសិស្សទទួលបានពីឱកាសរៀនសូត្រក្នុងកម្មវិធីគាំពារ និងអប់រំកុមារតូចក៏មានតួនាទីសំខាន់នៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌគុណភាពផងដែរ។

អ្នករៀនមិនមកថ្នាក់រៀនក្នុងស្ថានភាពសង្គម និងសេដ្ឋកិច្ចដូចគ្នាទេ

បរិបទទូទៅ : ការអប់រំច្រើនឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីតម្លៃ និងឥរិយាបថសង្គម។ ស្ថានភាពទូទៅរបស់អប់រំគិតរួមទាំងស្ថានភាពសង្គម និងគោលនយោបាយទាក់ទងនឹង គោលដៅនិយាមស្តង់ដា កម្មវិធីសិក្សា និងគ្រូបង្រៀនសុទ្ធតែមានឥទ្ធិពលលើគុណភាព។

ធនធានសម្រាប់អនុវត្ត : ធនធាននេះគិតទាំងធនធានសម្ភារ (សៀវភៅសិស្ស សម្ភាររៀន ថ្នាក់រៀន បណ្ណាល័យ បរិក្ខាសាលា) និងធនធាន មនុស្ស (អ្នកគ្រប់គ្រង អធិការ សំខាន់ជាងគេបំផុតគឺ គ្រូបង្រៀន)។ ទាំងអស់នេះជាសូចនាករណ៍និយមប្រើជាងគេសំរាប់ចង្អុលបង្ហាញអំពី អត្រាផលធៀបសិស្ស–គ្រូ ប្រាក់ខែគ្រូ ចំណែកចិការរបស់រដ្ឋចំណាយលើការអប់រំសំរាប់កុមារម្នួយនាក់ប្រៀបធៀបនឹងការចំណាយរបស់អប់រំជាមួយផលិតផលសរុបក្នុងស្រុក។

បង្រៀន និងរៀន : ជាសកម្មភាពកើតមានជាក់ស្តែងក្នុងថ្នាក់ និងក្នុងសាលារៀន។ សកម្មភាពគរុកោសល្យចិតក្នុងសកម្មភាពរៀនប្រចាំថ្ងៃរបស់សិស្ស។ សូចនាករណ៍ក្នុងសកម្មភាពបង្រៀន និងរៀនរួមមាន ពេលវេលាចំណាយក្នុងការរៀនសូត្រ ការប្រើវិធីសាស្ត្របង្រៀនបែបសកម្ម និងបែបចូលរួម ហើយសកម្មភាពរៀន និងបង្រៀនជាទូទៅត្រូវវាយតម្លៃតាមការអនុវត្តជាក់ស្តែង។ សុវត្ថិភាពក្នុងសាលា ការចូលរួមក្នុងសកម្មភាពសហគមន៍ លទ្ធផលរំពឹងទទួលបាន និងការដឹកនាំមានឥទ្ធិពលផ្ទាល់ទៅលើសកម្មភាពបង្រៀន និងរៀនរបស់សិស្ស។

លទ្ធផលរំពឹងទទួលបាន : និយាយអំពីការសម្រេចបានជោគជ័យក្នុងសកម្មភាពសិក្សា (លទ្ធផលប្រលង) ប៉ុន្តែលទ្ធផលនេះក៏រំពឹងថានឹងទទួលបានប្រយោជន៍សេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមកិច្ចអប់រំផងដែរ។

របាយការណ៍នេះវិភាគ និងធ្វើសំយោគលទ្ធផលនៃការស្រាវជ្រាវជាច្រើនទាក់ទងនឹងផលប្រយោជន៍ទទួលបានពីការអប់រំប្រកបដោយគុណភាពល្អ (ជំពូក ២) កំណត់រកយុទ្ធសាស្ត្រល្អៗសម្រាប់លើកកំពស់គុណភាព ពិសេសសម្រាប់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ (ជំពូក ៤) ហើយក៏តាមដានជំនួយអន្តរជាតិសម្រាប់លើកកំពស់គុណភាពផងដែរ (ជំពូក៥)។ ដូចរបាយការណ៍មុនៗដែរ របាយការណ៍ឆ្នាំ ២០០៥ វាយតម្លៃអំពីភាពជឿនលឿនឈានទៅសម្រេចគោលដៅទាំង ៦ របស់ការអប់រំសម្រាប់ទាំងអស់គ្នា។ របាយការណ៍ឆ្នាំនេះយកចិត្តទុកដាក់លើសូចនាករណ៍គុណភាពតាមគោលដៅនីមួយៗរបស់ការអប់រំសម្រាប់ទាំងអស់គ្នា (ជំពូក៣)។